

קידה על אפים, בפישוט ידים ורגלים, חותם פה אנקונה מעלי ר"ח טבת
ס' ושנת איש אשר רוח אלהים בו לפ"ק³⁴³

[אין חתימה]

קמת, ר"י באסאן לר' ברוך כהנא רפאפורט³⁴⁴

אופן אחד בארץ הרב הדומה למלאך ה' צבאות, אות הוא בצבא
לתלמידים שמה ישבו למשפט כסאות, גודע ביהודה וב ישראל גדול שמו,
ברוך הוא וברוך טעמו, הגאון הגדול והמפורסם אב"ד הישראלי החר"ף
השנון וקשתו דרוכה, לרוץ לקראת המערכה, כמוהר"ר ברוך הכהן רפאפורט
ר"מ ור"מ דק"ק פיורדא ואגפיה גר"ו לעד יאיר ויזרח כשמש ממזרח, אנס"ו.
תחלת תשמישי לפני חכמתו, לאשר נטה השמים בתבונתו, אשא
כפי כי ירבה כבוד ביתו, אדרוש אל אל בעד שלומו וטובתו, עם כל החונים
תחת צלו והדרתו, כ"ר.

עדי בשמים ושהדי במרומים, כי מיום שזכיתי לכתבי הדרת קדש
מכתרי הארזים והתומים, האירו אל עבר פני, וכאור פני מלך היו בעיני,
ומאז בלבי היתה שומה, דיוקנו עצמה, לפי שהכתב מוכיח, ומרחוק יריח,
מה גבר בגוברין, ואע"ג דלא בריא נהורין, ידענא ביה במר דציל גמרינ,
כי היכי דציל משחא, וממילי שמעתתא רווחא, ובשכ"ל הקדש ישר מעגל
צדיק מפלס נתיב, ולכסא שופט צדק חריף יתיב, מי כמוהו חסין? דלא
סמיך אסרמיסין, ולא חתום אטיזטא, ולפום ריהטא, דלא מסתגי, כהני
דמדלוגי דלוגי, לא מני אשמתא, ולפום חרפייהו שבשתא, עולין במעלות,
ואינן מונין³⁴⁵ סדר הבדלות, יוצאין לריב מהר, ויצבאו על מדין מבלי הוזהר,
שומעין למרבה דברים, לירות במסתרים, מקבלי קבלות חוץ לתחומא, ופסק
כלישנא קמא, ואגב שיטפא, נפק לאפא, ונקטי מגליא ותושליא (ז), ועל דא
דאי צווחנא ככרוכיא לפני הגאון הגדול אב"ד דק"ק פ"פ גר"ו, וכדי
שלא לכפול הדברים הנני שולח למכתרי טופס מה שכתבתי אל הגאון
הנוכח, ומכאן קובלנא על הנהו רבנן דאפיקו ברננה חצוצרי שיפורי, וגרו
בי גירי, ובסמכתא דלא קניא, אמרי לה דמגנייא, וזו כשגגה שדצאת מלפני
השליטים, כי האמינו מלכי ארץ אל עקלקלותם מטים, האנשים מוציאי

שנא

דבת האר"ש³⁴⁵, הנקראים בשם חכמי ויניציאה ולא שמא גרים, שאם שמותיים נאים מעשיהם כעורים, ואי זינייהו עלייהו כאן ספרייהו וידיעה פתתייהו. ובאמת אין זו דרכי, לתת לחטוא חכי, ונועל אני את הגנויות, מפני כבוד הבריות, אבל מה אעשה והאש מבווערת לפני, והם נתנו אצבע בין שני, וכרכרתי כמה כרכורים, שלא להכנס לדברי קנטורין, כי אשתקד בראש הומיות³⁴⁶, חזרתי באותיות, וגליתי על ידי אחר את אונם שכל מה שהועד לפניהם חנוף יחנוף, ואין לו שורש וענף, ואת אונם לא הטו, ועל בוג"דים חוב"לים הטו, ועתה בושה וכלמה יעטו, אנשי קושט יבינו לאשורו דבר והפכו, והאמת יורה דרכו.

וכבר נראה בעליל, בכל הגליל, כי צלולה היתה החבית עד שבאו אלי הבורות נשברים, ועיכרוה במי המרים. כי האיש אשר עליו יקראו גבורים, אחר שהבאתיו במסורת הברית היה שקט על שימ"רים, ולא שופכו אס"רים, ואעפ"כ אויב הדפו, הוא יעקב בליליוס, שתחלתו הוכיח על סופו, שקם עכשיו להיות עד חמס, וחם השמ"ש וגמס. ומצא כדמותו כצלמה, הוא ר"י פאציפיקו מקר"ין מפר"יץ, כמשל התל ובעל החריצ. ולפי שמפרסמים את החנפים, המדברים און בתרפים, אודיע טבעו של הבליליוס דלאו איהו יאה, ולא גולתיה יאה, כי אינו אלא הבל נדף, אשר זה שלש שנים בעיר ליורנו אחר השררה רדף, ובכת זרוע שר צבא חיל הספרדים רצה ליטול את השם ואח"כ שאל בפה כתב הרבנות. למעט בגנ"ת, זהו הכסיל המוציא דבה, ובא אחר וליב"ה, יוצא מהר חורב, זרזיר אצל עורב, איש גבוב, ר' זלמן מלבוב, אשר שבועות וחדשים נתתי לו יד ושם בביתי ובחומותי, ואכל פיסות גם שנה תמימה שכן בצל דליותי, כי הושבתיו מלמד באחד הישובים, אשר תחת רשותי יושבים, ואכל ושבע ודשן, ושכב על מטות שן, בבית קרובי של שם, ועתה חלף רוח ואשם. אלו הם שני זנבות האודים, אשר בנו תלמים ומצודים, וסבבוני בכחש, כדי שיצא הרחש, ור' שלמה זלמן בפרט, הדרך לנגדי ירט, והעביר קול במחנה העברים, כי החזרתי לאיש הנזכר את החבורים, יוצק בפיו (של ר' זלמן הנ"ל) עופרת רותחת עד שיהיו מעיו נחמרים.

וידוע ליהוי למכת"ר כי מה ששני הודים להבאישני ספרו, ועל נקי התעוררו, הוא לפי אשר במדינות הללו נמצא ספר בכתובת יד חברו

מהר"ר יהודה אריה ממדינא ז"ל (מ"ץ בויניציאה) קראו, שאגת אריה, לישרי ליה מאריה, והגאון קדוש ה' מורי ורבי כהר"ר משה זכות זלה"ה היה קוראו, קול סכלי לפי שכל עצמו להכחיש חכמת האמת ולדבר תועה, על כל לומדיה ראשונים ואחרונים מרות סועה, ועליו סומכים כל זדים וכל עושי רשעה, ומהר"ר משה חיים לוצאטו נר"ו בקנאו קנאת ה' חבר ספר בלשון הקדש קראו, מאמר הויכוח, אשר בו בדברים נכונים ונאמנים אבד ושב ר כל טענות ספר הנזכר כמוץ אשר תדפנו רוח, ואחר שחבר מאמר זה הביאו לפני, למען אראה הייטב בעיני, ואם לפרסמו יכשר, כאשר בכתב מסורת הברית עמי נתקשר. ואעפ"י שמצאתי דברי המאמר הנזכר טובים ונכוחים עכבתיו שתי שנים, כי לבי היה רואה את הנולד. אבל סוף סוף אחר רוב הפצרות דנתי שלא הייתי יכול עוד לדחותו בקש, ושלחתי לו הרשות המבוקש. ואחר זה הסכים על ידו הגאון המנוח חמיו זלה"ה כמוהר"ר דוד פינצי, שהיה אב"ד דק"ק מנטובה; ובא אחריו ומלא את דבריו הרב הכולל, עניו כהלל, האלוף המסובל, החכם המקובל, מהר"ר אביעזר שר-שלום באזיליאה נר"ו. ואגב גררא אעתיק למעכ"ת מה שכתב לי הרב מהר"ר אביעזר הנזכר יום ד' כסלו שעבר לשלום משנה זו וז"ל: "בזמן שהיה פה במנטובה כמוהר"ר משה חיים לוצאטו נר"ו, לא הזכיר לי אפילו ברמיזה מענין מגיד (מכאן נראה כי האיש משה עניו מאד) ושמעתי ממנו הרבה חידושים על דרכי האר"י ז"ל אשר הוא בקי בהם מאד. ובחברת הרב כמהר"ר יהודה מינדולה ומעלת החכם ר' גור פינצי קריתי תשובותיו על הארי נוהם (לר' יהוא"מ) ומצאנו תשובותיו באמת יקרים, וכמו כן קיצור ס' הכוונות שלו אין בהם נפתל ועקש. לא אוכל לדון טעם הרודפים אותו בלי פשע; ולא ראיתי שתעלה קנאה כזאת כנגד החבור הרע והמר של אר"י נוה"ם הנזכר, שאומר על הוזהר שהוא ספר מלא שקרים ושחכמת האמת כולה שוא ודבר כזב. ועל זה אמרו: בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם. אם החאגיז מדבר דברים אשר לא כן, נקל הוא דלא סיימהו קמיה", עד כאן דבריו.

ויהי כשמוע שני האנשים הנזכרים (בליליוס וזלמן) שמע החיבור הנזכר של מהר"ר מח"ל תיכף על המחבר התנכלו, ועליו העפילו, ובלכתו לויניציאה קודם נסעו לאמשרדם עשו אגודות אגודות, לאמר כי להדפיס

חבורים פניו מועדות. ואז חכמי הישיבה כתבו לי אגרת תלונות, לאמר כי חזור הוא על הראשונות, ואני השיבותים דבר דלאו כל כמיניה ואי אפשר ישכח יעצר, מאחר כי החיבורים סגורים בחותם צר, אבל להמתין עד תשובתי לא היה לרוחם מעצר⁴⁴⁷. ואיצו לשלוח לו שלוחים, אנשים יריקים ופוחזים וטמנו לו פחים, והוא כהוגן השיבם כי לדרכו הוא מהלך, ולא להדפיס לבו ימלך, כי אל משמעתי הוא סר, וכאשר השבע שבועה ואסר איסר, ותיכף ומיד שלחו שליחות שני מן הראשון קשה להיות לו כנושה, וגז'ום גז'מו ראשיהם אם כתב חדש לא יעשה, יוסיף חרון אפם עליו לספות, נגדו ברוח זלעפות, ויכתבו למרחוק לכל מקום, להקיפו כבדקים. ולפי שלא שת לבו אליהם, באמרו שאינו כפוף להם, ועל אמרתו צרופה, כי אין ישיבת גאוני פאדובה לישיבתם כפופה, — וישטמהו בעלי חצים, וקשרו עליו קשר מוח'צים, וכשועלים בחרבות, כמעשה איזבל עם נבות, העידו עליו עדויות כוזבות, ועל פיהם חקקו חקקי און דברי גבוהות וישלחום בכל רחובות, ושלחו אל הר'ם חאגיו אשר דרכו בסערה וסופה, ויליף רדיפה רדיפה, ואף אם הוא חכם ככלכל ודרדע, דרך שלום לא ידע, כי תחלת ברייתו מן הארץ⁴⁴⁸ וממנה הוא נזון, לשלת בשמנים רוזן, ועל כל אכפו יכבד, כן נקלה כן נכבד, ולעולם משקיף בעד הקלון⁴⁴⁹, ולפני גובה רוח כשלון. שבקונטרס שצירף לספר ברכת אליהו שנדפס בגבולו לועג לרש הוא ר' אהרן במוהר'ר אורי ליפמן⁴⁵⁰ שהדפיס [ס'] הפלה בזולצבאך בשנת תע"ה שלפי שכתב שם שמשה רבינו ע"ה מת בערב שבת חרה עליו אפו, וחירפו וגידפו, ומשה חאגיו לא ידע שכדברי מהר"א הנזכר כתוב ומפורש בתוספות מנחות (דף ל' ע"א) וברא"ש ומדכ"י פ' ע"פ ובספר הר"ר דוד אבודרהם ובספר עשרה מאמרות ובבית חדש א"ח סי' רצ"ב ועיין בספר אליה זוטא שם. והנה נפל מאיגרא רמא לעמק הבכא, וככה יקרא לכל הלהוט לגנות אחרי הזכוב הלהוט אחרי המכה.

וזה אחד מן הטעמים שלא חזר מכאן תשובה בשנה שעברה אל הגאון אב"ד דק"ק המבורגו אעפ"י שהוא לראש עטרה, והיינו טעמא לפי שעמו במכתבו הר'ם חאגיו ארח לחברה⁴⁵¹, ואני ידעתי שלא ישמע לקול מלחשים, ובסתר פנים יאשי'ם. ועוד, כי אגרת שני הרבנים הנזכרים לא היתה אלי ביחוד אלא להק"ק בכלל ואל הממונים הפרנסים, ואעפ"י שתורף

האגרת כלפי ידידי מדברת. הא ודאי דכל כי האי גוונא לאו אורח ארעא. שאעפ"י שהם הררי אל איני כבהמה בבקעה, ומה ענין הק"ק והפרנסים לכאן, כי עשו אותם עיקר ואותי טפל בירכתי המשכן? אין זה אלא דרך כפייה ואונסין, שחשבו לכפות עלי כגיגית כח הפרנסים. והם לא ידעו דהפרנסים בכל כי האי גוונא אינן בלאו והן, והם תלויים בי ולא אני בהם, ואפילו תימא דאנא כעבדא דניהום כריסיה לא שוי, אפילו קרחא בביתיה פרדשכא הוי. ואעפ"י שהרבנים הנזכרים כתבו דרך בקשה ועצה טובה, שאשלח את התיבה לק"ק ויניציאה או לגאון מגאוני אשכנז יר"ה, אין זו אלא גזירה, וכאילו אין אני נאמן עליה ואחר שחמש שנים היא תחת רשותי סוגרת ומסוגרת, ומעיני כל חי נעלמת ונסתרת. ומה שבאו מחמת טענה, להיותי בא בימים אין זו אלא תואנה, כי גם לי לבב לדעת מה לעשות, לכבוד אלהים הסתר דבר ולכסות, ומי יחוש חוץ ממני שלא יהיה הגדר שגדירתי נפרץ? ועוד, שת"ל יש לי בן מקומי ממלא, בחכמה וביראת חטא ממולא. ועוד, שאם האב"ד הנזכר כתב מה שכתב, מי הכניס להר"ם חאגיז לבוא אחריו ולעקצני בדברים ולומר, שלא אחכה על האיש משה החסיד הנזכר? ועוד, כי ברוב דבריו פשע לא חדל, שהשוה אותי לאותו אחר שמקהל הגולה נבדל, באמרו שמד' יצא ודרש בבעל זרוב אלהי עקרון, לפי שהיה לאיש הנזכר סניגרון. ומלבד שאין הדבר כן, אלא אדרבה שעם הבבלים היה לו בענין זה קשר אמיץ, ומינה ומינה נעשה בליל חמ"ץ, — הלא מה שהר"ם חאגיז פער כנגדי כל כך הוא נגע מספחת, וראוי לתוכחת, אבל זה פרי גאון זדון לבבו אשר גרפו כנחל קישון, ואין יתרון לבעל הלשון.

ובר מן כל דין אילו הי[ת]ה באה לידו אגרת ממני על ענין זה — קרוב לודאי שאותה אל יד חכמי ויניציאה היה שולח, ומה הוכיח הוכיח? כי כן עשה בענין מחלוקת מנטובה, שמה שכתבתי לו בסוד וסתר שלח גוף האגרת אל הצד המתנגד, כאויב בוגד. אבל הוא חשב עלי רעה אלהים חשבה לטובה, שלום ושלום, כי בראות הצד של אותו קק"י עם מי היו דנין ועל מה הם דנין, קראו את הקצינים לשלום, ות"ל נגמר הדבר בכי טוב ושים שלום. וכאשר הרב הכולל ע"ה כמוהר"ר שמשון מורפורגו נרץ כתב לו שמועה זו, לא השיב לו שום תשובה, מכאן מוכח שהוא שונא

שלום ואינו מקשיב אלא על מי מריבה. ובזמן אותו המחלוקת הוא ור"י פאציפיקו נעשו אויבים זה לזה וכתבו זה לזה מרורות, ועתה עשו שלום ביניהם (כמואב ומדין) להלך בסערות, ולהפוך הקערות.

והנני שולח למכת"ר טופס מעשה בית דין שנעשה במודינא³⁵⁰ (עיר גדולה של חכמים וסופרים), אבל זה לא מצאתיו בכתובים כאשר שלחתיהו אל הגאון אב בית דין דפ"פ, וכן טופס מעשה בית דין הנעשה בפאדובה³⁵¹, למען יראה בעיניו השקרים והבדויות שגבו בויניציאה. אעפ"י שלא הייתי צריך לזה, שהרי התיבה סגורה בשתי מפתחות ולא נמסרה בידי אלא אחת והאחרת היא בידי איש אחר נאמן. גם ברור שר' שלמה זלמן הוא עד חמס, שתמיד כל היום כותב קיבוצים פיסולים ופועל בשמות באגורת כסף. ועוד יש לי להוסיף, שאחד מן העדים הוא הנקרא בשם ר' משה מנחם מררי עכשיו צועק מרה, לאמר כי בעדות הנזכר דברו עליו סרה, כי שמו במכתב דברים שלא אמר, ולא כתבו מה שבאמת אמר. הרי מכל צדדין ברור, שהנקראים בשם חכמי ויניציאה עשו קנוניא וקבצו פארוור, ועל זה נוסדו הכתבים שבכל עבר פוזרו, והשלטים הברו, וועקת שבר יעוררו. אבל תמה אני איך רבים וגדולים, יצאו מבוהלים, לפי מה שאותם של ויניציאה משתבחים בעיר, כי יד כל גאוני אשכנז ופולין אתם כל קדיש ועיר, קנאות להעיר. וגם בשם מכת"ר ע"ס ממחר ולכתוב בחרט ענוש³⁵², מבלתי שמוע תחלה מה בפי אעפ"י שאני חרפת אנוש. לנקוט כללא בידך: כי מה שכתבו חכמי ויניציאה שמוה"ר מח"ל הוא עברין על השבועה ופועל בהשבעה לס"מ לגלות רזי התורה — כבר גלוי ומפורסם שעד שקר העד, וכל שכן מה שחפאו עלי דברים אשר לא כן שאני החזרתי לו מהחיבורים הנזכרים שהוא שקר וכזב גמור. גם מה שכתבו שבלכתו לאמשטרדם הביא עמו ספר תהלים שלו להדפיס — שוא ודבר כזב, שהרי כשהייתי בפאדובה לקחתיו בידי והנה הוא טמון בתוך האהל, גם מה שכתבו, שהמגיד אמר לו שעתיד אותו תהלים של דוד הע"ה ליבטל ולהיות שלו במקומו — לשון הרע גמור הוא. ואין אומרים, שלא ראה את החדש יבא ויעיד, כי החיבור הנזכר הנו בידי ממש, ורשום עליו זמן שנחתבר ושהתחיל אותו יום ב' ד' לחדש סיון שנת התפ"ו ושסיימו ר"ח שבט התפ"ז; וענין המגיד לא נתחדש לו אלא בחדש סיון התפ"ז, א"כ

לא נתחבר על פי מגיד. ואזורו מוכיח עליו, כי כולו מחקים וטשטושים
 כדרך כל מחבר דרך טבע, שכותב ומוחק וחוזר וכותב. ואין זה אלא שהיותו
 באמת בקי מאד בחכמת השיר הפריז על מדותיו לחבר כעין מזמורים (וכבר
 הדפיס שבעה מזמורים בויניציאה בשנת תפ"ט ⁵⁵² בס', חנוכת הארון, ואז
 לא ערערו עליו חכמי העיר, מחמת שעדיין לא רצו [רבו?] שנאתם וקנאתם)
 וכבר יש אחרים שעשו כמותו. היוצא מזה כי כל דברי אנשי ויניציאה
 דברי רמאות, ולשון שקר ובדאות. והלא אמרו ג"כ עלי שאני שלחתי לו
 תיבת המזמורים לאמשרדם והיא לא זזה ממקומה, ושם נמצאת שם היא
 חתומה וסתומה, ונמצאו דבריהם מזוייפים מתוך מעשיהם ונרוץ גלגלם
 אל הבור.

הנה גליתי את ריבי, אל מכתרר איש כלבבי, ועליו השלכתי יהבי,
 לפרסומי קושטא דמלתא, לכל הנהו רבוותא, גאוני אשכנזי ופולין ולהודיעם
 שכל מה שהוצע לפניהם מצד חכמי ויניציאה מילי דכדיבי, מילי דשיחני
 וכיבי, ועוד תיקר נא נפשי בעיני, לכתוב לוויניציאה דבר דבור על אפניו,
 ויוכיח על פניהם מומם, ואל יפק זממם, דבר אמת לאמיתו, ומה' תהי
 שלימה משכרתו.

ובכן נקיטנא רשותא, מריש גלותא, ושאילנא שאילתא, יצוה את
 ברכתא, אל בראי יקירתא, דכתב אגרתא דא, אבא וברא נשקן ידוהי ומצלין
 לחיי מלכא ובנוהי, נאם המכתיב וחותרם פה ריגיו יום חמישי ד' לחדש
 שבת שנת התצ"ו ⁵⁵³ ליצירה.

עבדיה קמיה מריה.

ישעיה בן הגאון כמוהר"ר ישראל חזקיה באסן וצל

קמו. רמח"ל לר"י באסאן

ההר הגדול ירום ונשא, פנת יקרת אבן הראשה, מ"ז גר"ו.
 אמרות קדשו ישעשעו נפשי, הנה הנם דבש לחכי ונופת לפי, כי על
 כן ממקור אהבתו הרמה יוצאים ונוזלים מן לובן תם לבבו הטהור, אשר
 כרוב גדלו הגדיל לעשות עמדי מנעורי ועד עתה, ועודנו לא ישוב מהיטיב
 ולא זו מחבבני.